

Stručnjaci su istakli da je neminovno zatvaranje termoelektrana u Bosni i Hercegovini, kao i to da je neminovno poskupljenje struje

Ovo su poručili iz Centra za održivu energetske tranziciju ReSET govoreći o situaciji u energetske sektoru i energetske tranziciji. Član ReSETa i osoba koja ima dugo iskustvo u ovoj oblasti Ognjen Marković je upozorio na niz vrlo zabrinjavajućih okolnosti.

Napomenuo je da se Bosna i Hercegovina obavezala da formira tržište električne energije, ali da to još nije učinila. Ukazao je da sve države u regiji formiraju berze električne energije, ali da to ne čini država koja u regiji najviše izvozi struju – Bosna i Hercegovina. Marković je istakao da to, kao i neulaganje u korištenje obnovljivih izvora energije, ima više negativnih posljedica po sve, a koje doprinose povećanju cene struje.

“Slede teška vremena”

Ekonomista iz ReSETa Damir Miljević je naveo da slede “teška vremena”, a kao osnovni razlog za to je istakao to što se većina struje proizvodi iz uglja i što se ne oporezuje stvaranje štetnih gasova tokom proizvodnje.

Podsetio je da se Evropska unija odlučila da oporezuje proizvode nastale u inostranstvu, a čijom se proizvodnjom emituje ugljendioksid (CO₂). Između ostalog, kao takve proizvode je naveo one od čelika, aluminijuma i struju. Predstoji da ovu odluku donese Evropski parlament, a trebala bi na snazi biti od 1. januara 2026.

Razlog za ovu vrstu oporezivanja jeste namjera EU da se zaštiti od nelojalne konkurencije i onemogućavanje curenja ugljika. Onemogućavanje curenja ugljenika značiće sprečavanje kompanija, koje svojim delatnostima emituju ugljendioksid, da svoje pogone premeštaju iz EU u zemlje koje nisu članice unije.

Prema Miljevićevim rečima, izgledno je da će taksa iznositi 80 eura po toni ugljendioksida, odnosno minimalno 60 eura po megavat satu struje.

Naglasio je da postoji mogućnost da Bosna i Hercegovina bude izuzeta u ovom oporezivanju, ali ako ispuni nekoliko uslova. Istakao je da je ključni uslov da i sama uvede ovaj porez.

Ocenio je da je jedno od najvažnijih pitanja kako bi se trošio novac prikupljen po ovoj osnovi.

“Tržište će zatvoriti termoelektrane”

Kao pitanja na koja je još nepoznat konačan odgovor je naveo: Da li će iko u EU hteti kupovati struju od Bosne i Hercegovine proizvedenu iz prljavih izvora energije, a koji će se oporezivati, te da li će Bosna i Hercegovina morati zatvoriti svoje termoelektrane?

Miljević smatra da će tržište neminovno uzrokovati gašenje termoelektrana, jer će jeftinije biti kupovati struju proizvedenu iz obnovljivih izvora energije nego onu koja je proizvedena iz fosilne energije. Očekuje da će se prvo ugasiti ona najlošija termoelektrana, a neodgovorenim pitanjem ostaje koja je to najlošija.

Nije isključio mogućnost da Bosna i Hercegovina izvozi struju dobijenu iz obnovljivih izvora energije, ali da za domaće potrebe koristi struju iz fosilne energije, koja će biti skuplja. U ReSETu su saglasni da je potrebno postepeno uvoditi oporezivanje emisije ugljendioksida i znatno više ulagati u proizvodnju struje iz obnovljivih izvora energije. Zaključeno je da će se time planski doprineti zatvaranju termoelektrana, jer će ih u suprotnom zatvoriti tržište.

Poskupljenje struje

Postepena i planska energetska tranzicija, u kojoj će se svim građanima omogućiti korištenje obnovljivih izvora energije, će značiti postepeno poskupljenje struje. Poručeno je da će zbog toga biti nužno subvencionirati plaćanje struje socijalno ugroženim.

Severna Makedonija je navedena država koja je najviše u regiji odmakla u energetskej tranziciji. Jedina je jasno odredila rok za zatvaranje termoelektrana i već je iskoristila 180 miliona eura iz EU za ovu tranziciju.

Zaključeno je da bi Bosni i Hercegovini bilo potrebno 15 godina da zatvori sve termoelektrane i da struju u potpunosti proizvodi iz obnovljivih izvora energije.

Takođe je napomenuto da je sve više evropskih banaka koje ne žele kreditirati delatnosti kojima se emituju štetni gasovi. Već sada postoji više od 50 posto "zelenih" kredita. Izgledno je da kompanije neće ulagati u državama u kojima nema dekarbonizacije.

Izvor: klix.ba